

2050

vēst. izziņa

Amerikas latviešu Katoļu
apvienība

Fonds Nr. 2050

Iestudisnā izziņa

1947. - 1997. g.

Amerikas Latviešu katoļu apvienība

Vēsturiskā izziņa

I

ASV, pēc bēgļu izceļošanas no Vācijas, bija kļuvusi par valsti, uz kuru latviešu emigranti galarezultātā pārcēlās vislielākajā skaitā. Kaut arī katoļu Baznīca garīgo aprūpi veic pēc teritoriālā principa veidotās draudzēs un bīskapijās, saskaņā ar pāvesta Pija XII 1948.gadā izdotu encikliku, bēgļiem tika garantēta pēc nacionālā principa organizēta aprūpe. Kopš 1952.gada Vatikānā pastāv īpaša bēgļu un emigrantu aprūpes padome. Latviešu katoļi veidojuši savas draudzes un kopas visās vietās, kur viņi nonākuši pietiekami lielā skaitā.

Trimdas latviešu katoļu garīgo aprūpi pārzināja Vatikāna iecelti nacionālie delegāti:

monsenjors Pēteris Laurinovičs (1945-49) Minhenē (Vācijā)

dekāns Donats Mūrnieks (1949-51) Minhenē (Vācijā)

dekāns Mārtiņš Kaļķis (1951-53) Neietingā (Vācijā)

bīskaps Boļeslavs Sloskāns (1953-63) Lēvenā (Beļģijā)

monsenjors Kazimirs Ručs (kopš 1963) Lēvenā (Beļģijā)

Nacionālajam delegātam padoti koordinatori darbojas ASV, Kanādā, Austrālijā, Lielbritānijā, Vācijā. Latviešu katoļu garīdznieku izglītošanai 1947. gadā B.Sloskāna vadībā Lēvenas universitātē noorganizēts īpašs seminārs; tajā studējuši apmēram 10 latviešu katoļu garīdznieki.

Tā kā draudzes pievērsa uzmanību tikai reliģiskai darbībai, sabiedriskās dzīves veicināšanai tika dibinātas īpaša katoļu organizācijas. Amerikas Latviešu katoļu apvienība (ALKA) sāka veidoties 1954.gadā. Pirms tam draudžu vienotājs bija prelāts Eduards Stukels, kas arī sasauca I kongresu 1954.gada 13.,14.augustā Grandrapidā, Mičiganā, kur kopš 1951.gada dzīvoja bīskaps Jāzeps Rancāns. Kongresā piedalījās draudžu, kopu un organizāciju pārstāvji - 9 priesteri un 23 laji. Tajā ievēlēja pagaidu prezidiju, un kongress uzticēja pagaidu prezidijam izstrādāt ALKA statūtus un divu gadu laikā sasaukt jaunu kongresu. Pēc prelāta E.Stukeļa nāves 1956.gada 2.augustā ALKA vadību pārņēma dekāns D.Mūrnieks. Statūtus pieņēma II kongresā, kas notika Ņujorkā 1957.gadā no 31.augusta līdz 2.septembrim. Par ALKA prezidentu ievēlēja prāvestu N.Trepšu, nodibināja Dr. A.Bilmaņa fondu. VIII kongresā Indianapolē

1970.gada 30.maijā nodibināja bīskapa J.Rancāna fondu un vēlāk ALKA mūža biedru fondu. ALKA mērķi un uzdevumi ir apvienot visus latviešu katoļus ASV, veicināt un īstenot dzīvē latviešu katoļu tradīcijas, nacionālo kultūru un kristīgi demokrātiskos principus, sniegt tautiešiem garīgo, morālo un materiālo palīdzību, pārstāvēt ASV dzīvojošos latviešu katoļus un sadarboties ar citām organizācijām.

ALKA apvieno Amerikā dzīvojošos latviešu katoļus, kas apvienoti apmēram 25 teritoriālās kopās. Tās biedri ir katoļu draudžu kopas un organizācijas, kā arī atsevišķi tautieši ASV. ALKA oficiāli reģistrēta Ilinioisas pavalstī. Kongresi notiek katru otro gadu. Tie ir notikuši Grandrapidā, Ņujorkā, Čikāgā, Indianapolē, Milvokos, Mineapolē un Vandavegā un ir izvērtušies par plašiem pasākumiem, kuru laikā notiek katoļu dienas, rakstnieku lasījumi, mākslas izstādes, tautas tērpu skates, grāmatu izdošana, koncerti un dievkalpojumi. ALKA ir savs stipendiju fonds. Tiek rīkotas īpašas latgaliešu kultūras dienas. Iznāk biļetens "ALKA Ziņas", kā arī Čikāgas draudzes "Aglonas Vēstnesis" (kopš 1970), ko izplata visā Amerikā. Katru gadu notiek ziedojumu vākšanas akcija. Tās mērķis ir ALKA darbības, garīgās aprūpes vadības, latviešu katoļu baznīcas misijas, Mūža biedru fonda, bīskapa J.Rancāna fonda un A.Bīlmaņa fonda pabalstīšana. Katru gadu ALKA valde piešķir atzinības balvas par nopelniem reliģiskās kulturālās un nacionālās darbības stiprināšanai un veicināšanai. ALKA sadarbojas ar citām latviešu sabiedriskajām organizācijām, atbalstot latviešu kopējos mērķus Pasaules Brīvo latviešu apvienībā (PBLA), Amerikas Latviešu apvienībā (ALA), Latviešu centrā ASV Garezerā un Latviešu ģimnāzijā Vācijā Minsterē. 1973.gadā ALKA iestājās Brīvības Fondā un turpina savu darbību.

II

Dokumenti tika saņemti no ALKA pašreizējā priekšsēža Z.Zadvinska 1997.gada vasarā no ASV pa pastu. Sūtījumā bija 24 glabāšanas vienības:

brošūra "Amerikas Latviešu Katoļu Apvienības divdesmit pieci gadi",

piecas A.Rudzāta arhīva lietas,

četras Indianas Latviešu Katoļu biedrības protokolu grāmatas,

divas ALKA jaunatnes sarīkojumu programmas,

divi Amerikas Latviešu Katoļu biļeteni,

desmit ALKA "Ziņas"

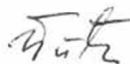
Aprakstīšanas rezultātā sastādīts pastāvīgi glabājamo lietu apraksts Nr.1 ar trīsdesmit septiņām lietām. Sistematizācija nomināla. Dokumenti, mainoties ALKA valdes atrašanās vietai, nav tikuši pārsūtīti no vienas vietas uz otru. Sakarā ar to tie ir saglabājušies nepilnīgi. Šis dokumentu sūtījums, galvenokārt, sastāv no Alberta Rudzāta savāktajiem dokumentiem. Alberts Rudzāts ir ilggadīgs ALKA un ILKB (Indianas Latviešu Katoļu biedrība) darbinieks. Fondā Nr.2050 ietilpst ALKA un ILKB, kas ir reģionāla ALKA organizācija, dokumenti.

Fondā ir A.Rudzāta savāktie dokumentu sākot ar 1948.gadu. Šie dokumenti attiecas uz ALKA rašanās vēsturi kā arī ir saistīti ar Amerikas latviešu katoļu aktivitātēm.

Fonds, galvenokārt, sastāv no ALKA kongresu dokumentiem un ALKA un ILKB apkārtrakstiem, informatīvajiem biļeteniem, sarakstes, finansu dokumentiem un ILKB protokolu grāmatām. Fonda dokumentos redzama ALKA saikne ar iepriekš jau pieminētajām trimdas latviešu organizācijām un piedalīšanos to rīkotajos pasākumos. A.Rudzāta savāktie dokumenti atspoguļo gan ALKA, gan ILKB darbu. Savāktās kultūras pasākumu programmas rada priekšstatu par notiekošajiem procesiem ASV latviešu sabiedrībā.

Fonda fiziskais stāvoklis ir apmierinošs. Dokumentu sakārtošana tika veikta 1998.gada oktobrī.

Vēsturisko izziņu sastādīja
Nevalstisko organizāciju un privātuzņēmumu
dokumentu daļas vecākā inspektore

I.Tūtere

Šinī lietā 3 (trīs)
_____ numurētas lapas
1998. g. «11.» decembrī
LMA arhivists Biļiņa